

Nyheter i Terapirekommendationer Halland 2024

Allergi, Astma och KOL

- Behandlingstrapporna vid astma hos barn har gjorts om helt
  - Fördelat på åldrarna 0–5 år, 6–11 år samt 12–18 år
- Uppdaterade rekommendationer för behandling av krupp på mottagning
- Vid allergiska besvär från näsa hos vuxna och barn är Ryaltris (olopatadin + mometason) nytt andrahandsalternativ efter otillräcklig effekt av peroral antihistamin och nasal steroid
- Vid ansträngningsutlöst astma kan uppvärmning vara ett sätt att minska risken för besvär
- Jext är förstahandsval och EpiPen är andrahandsval för autoinjektorer vid risk för anafylaxi
- Stadiindelning GOLD vid KOL har ändrats från 4 till 3 kategorier (A, B, E)
- Generika till Champix (vareniklin) kommer att bli tillgängligt under maj 2024
- Cytisiniklin har tillkommit som tredjehandsval vid rökavvänjning

[Kapitel Allergi, Astma och KOL – Terapirekommendationer Halland](#)

Anemi

- Niferex kan inte dosdispenseras
- Peroral järnbehandling: Vid kända besvär med trög mage/ändtarmsbesvär bör samtidig behandling mot förstoppning rekommenderas
- Efter varje injektion med järn ska varje patient observeras avseende biverkningar i minst 30 min

[Kapitel Anemi – Terapirekommendationer Halland](#)

Antikoagulantia

- Vid behandling med LMH är Innohep förstahandsval av kostnadsskäl
- Patienter som genomgått bariatrisk kirurgi bör inte ordineras NOAK
  - Om detta ändå behövs är koncentrationsmätning av värde
- Koagulationsutredning under pågående NOAK-behandling kan inte utföras i Halland
- Njurfunktion ska kontrolleras vid behandling med NOAK för ställningstagande om rätt dos
  - Vid sjunkande GFR nära beslutsgräns för dosjustering bör GFR kontrolleras oftare

[Kapitel Antikoagulantia – Terapirekommendationer Halland](#)

Demenssjukdomar

- Anamnes ska inkludera läkemedelsgenomgång
- Samordnad individuell plan (SIP) bör genomföras om patient har behov av insats från både kommun och region – kommunikation och samråd efter patientens samtycke
- Nytt stycke om när remiss ska skickas till minnesmottagningen och vad den ska innehålla
- Läkemedel som rekommenderas vid Alzheimers kan även användas vid Lewy body- och Parkinsondemens
- Försiktighet med kolinesterashämmare rekommenderas vid vissa typer av hjärtsjukdom
- Neurolog eller minnesmottagning bör konsulteras vid behandlingskrävande psykotiska symtom

[Kapitel Demenssjukdomar – Terapirekommendationer Halland](#)

Diabetes

- Vid graviditetsdiabetes normaliseras p-glukos i de flesta fall postpartum
- Misstänkt LADA ska remitteras till endokrinolog
- Kvinnor med typ 1- eller typ 2-diabetes och graviditetsönskan bör vara metabolt välinställda
- Rybelsus (tablett semaglutid) ska sväljas med **maximalt ½ glas vatten**
- Uppehåll med SGLT2-hämmare ska utöver vid dehydrering/fasta göras även vid lågkolhydratkost
- Undvik SGLT2-hämmare till KAD-bärare p.g.a. ökad risk för allvarliga infektioner

[Kapitel Diabetes – Terapirekommendationer Halland](#)

Endokrinologi

- Vid subkliniskt TSH bör provtagning upprepas efter 3 månader
- Lågt LH och lågt testosteron kan ibland tyda på nyligen avslutat intag av anabola steroider

[Kapitel Endokrinologi – Terapirekommendationer Halland](#)

Gynekologi

- Transdermal tillförsel av MHT är att föredra vid aktuell/genomgången leversjukdom, diabetes, migrän, hypertriglyceridemi eller multifarmaci samt vid behandling längre än 5 år och vid tidig menopaus
  - Kvinnans uttryckliga preferenser är dock alltid viktigt vid val av administreringsätt
- Vid dysmenorré är tidig behandling viktig för att minska risk för kroniskt smärttillstånd
  - Förstahandsval: ibuprofen + paracetamol i maxdos
- Anemiutredning av unga kvinnor (även < 13 år) med primär menorragi ska utföras i **primärvården**
  - Detsamma gäller om det finns behov av koagulationsutredning
  - Först efter utredning i primärvården kan hänvisning ske till ungdomsmottagning
- Delkapitel Mensförskjutning innehåller nu även information om reglering av mens/blödningstrassel
- Mirena kan nu användas i 8 år på indikation antikonception, dock bara 5 år som endometrieskydd
- Lokalt östrogen rekommenderas som basbehandling mot postmenopausal genital slemhinneatrofi
  - Ökar elasticiteten i vävnaden → bättre tätningsförmåga vid inkontinens och urinträngningar

[Kapitel Gynekologi – Terapirekommendationer Halland](#)

Hjärt- och kärlsjukdomar

Bedömning av kardiovaskulär risk ett nytt delkapitel (tidigare i delkapitel Hyperlipidemi)

Delkapitel Hypertoni:

- Ny figur över förslag till behandlingsstrategier utifrån grad av hypertoni
- Tabell över förväntad blodtryckssänkning av olika livsstilsförändringar
- Förtydligat läkemedelsval i behandlingstrappan vid hypertoni

Delkapitel Hyperlipidemi:

- Uppdaterade önskvärda nivåer utifrån behandlingsmål
  - Målnivå LDL < 1,8 mmol/l vid hög risk
  - Målnivå LDL < 1,4 mmol/l vid mycket hög risk

Delkapitel Hjärtsvikt:

- Monofer är ett behandlingsalternativ jämte Ferinject vid behov av iv-järn

[Kapitel Hjärt- och kärlsjukdomar – Terapirekommendationer Halland](#)

Hudsjukdomar

- Recept med lymecyklin bör märkas med OBS då rekommenderad dos avviker från FASS
- Barn med lichen sclerosus ska remitteras till hudläkare
- Misstänkt psoriasisartrit ska remitteras till reumatologi, men inledande utredning görs i primärvården
- Vid tumörmisstanke ska remiss även innehålla foto (översiktsbild, närbild och dermatoskopbild) samt information om lesion är upphöjd eller makulös
- Axhidrox är ett nytt läkemedel vid svår primär axillär hidros hos vuxna – ingår inte i läkemedelsförmånen
- Scatol tablett är andrahandsval vid mycket utbredd, terapiresistent skabb – ej läkemedelsförmån
- Vid mycket utbredd alopecia areata har patient rätt till peruk, tatuering av ögonbryn och lösögonfransar – remittera till hudläkare

[Kapitel Hudsjukdomar – Terapirekommendationer Halland](#)

Infektionssjukdomar

- Länkat till [Lathund – Skriv bra remiss](#) från Klinisk mikrobiologi

Delkapitel Luftvägsinfektioner:

- Vid AOM ökar diagnostisk säkerhet om pneumatiskt otoskopi, mikroskop används vid undersökning
- Vid anhopning av fall med scharlakansfeber, rådgör gärna med Smittskydd Halland
- Mononukleos kan ge liknande symtom som tonsillit, överväg test framförallt hos tonåringar/yngre vuxna

Delkapitel Urinvägsinfektioner

- Förtydligat dosering vid nedsatt njurfunktion: trimetoprim-sulfametoxazol samt ciprofloxacin
- Urinodling ska alltid tas vid UVI hos barn samt vid UVI hos män

Delkapitel Tarminfektioner:

- Nya VAS-koder för faecesdiagnostik
- Behandlingsrekommendationerna vid *Clostridioides difficile* har uppdaterats
  - Vankomycin är nu förstahandsval till vuxna, metronidazol rekommenderas inte
  - Om behandling aktuell för barn, kontakta barnläkare

[Kapitel Infektionssjukdomar – Terapirekommendationer Halland](#)

Led-Reuma

- Förtydligat vilka sjukdomsgrupper som inkluderas i spondylartritgruppen (SpA)
- Ledvätskeanalys vid kristallartrit ska beakta celler, laktat och odling
- Vid misstanke men tveksamhet om borreliaartrit (då behandling inte ska sättas in utan remiss ska ske till Barnmottagningen) ska förloppet inte fördröjas genom att invänta serokonversion – remittera direkt!

[Kapitel Led-Reuma – Terapirekommendationer Halland](#)

Mag- och tarmsjukdomar

- Utredning enligt SVF vid misstanke om tjock- och ändtarmscancer eller analcancer bör övervägas för **patienter > 40 år** (tidigare > 50 år)
- Barn < 24 månader kan utveckla hypertont dehydrering vid diarré – ska remitteras till Barnakuten
- Kostråden vid IBD och mikroskopisk kolit har uppdaterats
- Om Inolaxol/Vi-Siblin är restnoterade kan HUSK utan tillsatser rekommenderas – receptfritt
- Kronisk pankreatit bör misstänkas hos patienter som haft pankreatit orsakad av gallsten eller alkohol

[Kapitel Mag- och tarmsjukdomar – Terapirekommendationer Halland](#)

Munhåla och tandvård

- Observera att det finns receptfavoriter i NCS Läkemedelsmodul på de läkemedel som Terapigrupp Munhåla-tand rekommenderar, skapade av terapigruppen
  - Kan sökas fram enskilt genom att skriva §* + läkemedelsnamn
  - Kan sökas fram som grupp genom att skriva §*TAND
  - Kan användas både av läkare och tandläkare

Neurologi

Delkapitel Huvudvärk:

- Kandesartan nu förstahandsval vid migränprofylax jämte metoprolol och propranolol
- **Samtliga migränprofylax bör undvikas under graviditet**

Delkapitel Epilepsi

- **Ett** epileptiskt anfall, oavsett konstaterad epilepsi eller inte, medför körförbud i minst 6 månader
- Apotek får inte göra generikabyte av epilepsiläkemedel på eget initiativ
  - Även om risk för försämrade anfallskontroll inte kan uteslutas på individnivå är risken avsevärt större om patienter med epilepsi under en tid inte har tillgång till läkemedel
  - Därför bör förskrivande läkare ange utbytbarhet i doseringsfältet p.g.a. risk för återkommande restnoteringar

Delkapitel Sekundärprevention efter TIA/ischemisk stroke

- Patient som haft misstänkt TIA/stroke senaste 7 dagarna ska remitteras akut (tidigare 2 veckor)
  - Patient som söker öppenvård mer än sju dygn efter insjuknande bör utredas skyndsamt, samråd gärna med neurolog
- Uppdaterad info gällande bilkörning: vid TIA minst 2 veckors körförbud, efter stroke minst 3 månader
  - Vid högre körkortsbehörigheter rekommenderas längre körförbud

[Kapitel Neurologi – Terapirekommendationer Halland](#)

Obesitas

- Behandlingsmål ska vara mätbara
- Ökad och anpassad fysisk aktivitet ska följas upp – anpassa efter intresse och förmåga
- Observera att i kostvanor innefattas även energirika drycker
- Lägsta ålder för obesitasoperation är 18 år
- Gravida med BMI > 30 bör erbjudas remiss till dietist

[Kapitel Obesitas – Terapirekommendationer Halland](#)

Osteoporos

- Nytt flödesschema för utredningsgång och behandlingsval vid primär- och sekundärprevention
- Vid behandling med peroralt kortison behöver behov av benspecifik behandling övervägas löpande
  - Kan vara aktuellt direkt eftersom betydande benförlust skett redan efter 3 månader – försämrad effekt
- Denosumab är andrahandsval vid antiresorptiv behandling
  - Dock förstahandsval vid njursvikt
  - Ska övervägas vid hög frakturrisik p.g.a. god och snabb frakturreducerande effekt

[Kapitel Osteoporos, Terapirekommendationer Halland](#)

Palliativ vård i livets slutskede

Delkapitel Smärta i palliativ vård:

- Naproxen eller ibuprofen rekommenderas bland COX-hämmare
  - Till patienter med ökad blödningsrisk kan dock celecoxib eller etoricoxib användas
- Kortison ska ges på morgonen på grund av störd nattsömn
- Omeprazol rekommenderas som ulcusprofylax vid kortisonbehandling, alltid vid behandlingstid > 2 veckor
- Vid visceral krampsmärta kan cox-hämmarna ketorolak eller parecoxib användas

[Kapitel Palliativ vård i livets slutskede – Terapirekommendationer Halland](#)

Prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor

Delkapitel Tobak

- Rökare som ska genomgå operation har klart förhöjd risk för komplikationer – rökstopp 6 v. före operation

Delkapitel Alkohol

- Definition för riskbruk av alkohol har uppdaterats enligt Socialstyrelsens nya gränser september 2023

Delkapitel Fysisk aktivitet

- Pulshöjande fysisk aktivitet med måttlig intensitet rekommenderas 150–300 min/vecka
- Alternativt fysisk aktivitet av hög intensitet 75–150 min/vecka

Delkapitel Matvanor

- Enligt nya nordiska riktlinjer rekommenderas nu intag av 600–800 g frukt och grönsaker/dag
- Minska intag av rött kött till max 350 g/vecka av hälsoskäl
- Växtbaserad kost bidrar till att främja hälsa och välbefinnande

Delkapitel levnadsvanor inför operation

- Länkning till regional rutin Rökfri och alkoholfri före och efter operation

[Kapitel Prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor – Terapirekommendationer Halland](#)

Psykiatri

Delkapitel Depression

- Lagt till äldreruta med information om att andra symtom kan ses hos äldre
  - Sertralin rekommenderas i första hand och mirtazapin i andra hand till äldre
  - Information om vilka läkemedel som ska användas med försiktighet eller undvikas helt

Delkapitel Ångestsyndrom

- Lagt till äldreruta med information om hur man ska tänka om farmakologisk behandling till äldre
- KBT bör utgöra förstahandsalternativ för de flesta patienter med panikångest
  - Effekten likvärdig med läkemedel, men mer bestående och mindre risk för biverkningar
- Konditionshöjande träningspass på hög intensitet minskar risken att utlösa panikångest

Delkapitel Alkohol- och tablettberoende

- Riskbruk av alkohol uppdaterat enligt Socialstyrelsens nya rekommendationer
- Länk till Receptsnurran – användbart för att beräkna läkemedelsåtgång vid misstanke om opioidberoende

[Kapitel Psykiatri – Terapirekommendationer Halland](#)

Sexuellt överförbara sjukdomar

- Gravid patient med klamydia bör handläggas av eller i samråd med STI-mottagningen
  - Gäller ej Kvinnohälsovården eller slutenvården där behandling sker enligt regional rutin
- För behandling av gravid patient med klamydia, se SSDV:s rekommendation

[Kapitel Sexuellt överförbara sjukdomar – Terapirekommendationer Halland](#)

Smärta

Delkapitel Akut smärta hos vuxna

- Vid otillräcklig smärtlindring av ibuprofen mer ändamålsenligt att dosera tätare än att öka totala dygnsdosen
- Kortverkande opioider förespråkas i flera internationella riktlinjer vid akut smärta
  - Minska riskerna för beroendeutveckling + undvika risk för ofrivillig överdosering
  - Kortverkande opioid är förstahandsalternativ för de flesta patienter både vid kortvarigt och längre behov

Delkapitel Neuropatisk smärta hos vuxna

- Behandlingseffekt av oxikodon vid neuropatisk smärta ska utvärderas efter 4 veckor

Delkapitel Cancerrelaterad smärta

- För att möjliggöra lägre dosering av oxikodon + vid sväljsvårigheter kan oral lösning användas

[Kapitel Smärta – Terapirekommendationer Halland](#)

Sår

Delkapitel Bensår

- Tättrycksmätning ska utföras vid utredning av sårtyp både för diabetiker och vid nedsatt njurfunktion
  - Utförs på Klinisk fysiologi i Halmstad samt vissa vårdcentraler
- Ankelindex < 0,9 indikerar benartärsjukdom
  - Uppmätt blodtryck i kombination med klinisk bild avgör behandling
- Vid mekanisk upprensning av orent/fibrinbelagt sår kan bedövning ske med lidokain gel/spray
  - Vid svår smärta kan morfingel, som ger långvarig effekt, vara ett alternativ

Delkapitel Fotsår hos diabetiker

- Skyndsam kärlkirurgisk bedömning vid fotsår med hotfull bild
  - Konsultera gärna kärlkonsult HSH
  - I övriga fall skriv remiss till multidisciplinära teamet om såret inte läker inom 2 veckor
- Vid riskfotkategori 4 – remiss till multidisciplinärt idabetesfotteam

Rekommenderade omläggningmaterial har bytt namn till Rekommenderade sårbehandlingsmaterial

[Kapitel Sår – Terapirekommendationer Halland](#)

Urologi

Delkapitel PSA

- Prostatapalpation bör komplettera PSA-prov för symptomfria män med mer än 10–15 års förväntad kvarvarande livstid som önskar testning

Delkapitel Erektile dysfunktion

- Alternativ vid peroral behandling är daglig dos tadalafil 5 mg istället för högre styrka vid behov
- Intracavernös behandling kan användas max 1 gång/dygn och högst 3 gånger/vecka

Delkapitlet Sten i urinvägarna (tidigare Stensmärta)

- Anpassats efter nationellt vårdprogram Stensjukdomar i övre urinvägarna
- Informera patienter om att söka akut vid terapieresistent smärta och/eller feber samt att normalt vätskeintag bör eftersträvas vid akut stenfall
  - Efter anfall bör dock vätskeintag ökas för att undvika recidiv

Delkapitel Prostatit har bytt namn till Kronisk Bäckensbottensmärtsyndrom

Delkapitel Fimos och balanit samt delkapitel Kort baksträng har slagits ihop till ett delkapitel

[Kapitel Urologi – Terapirekommendationer Halland](#)

Vacciner

- Avdödande vacciner kan ha sämre effekt om de ges till patienter med pågående immunsuppression
  - Dock extra stark indikation för dessa patienter
  - Samråd om vaccination med behandlande läkare
- Vaxneuvance är nytt vaccin mot pneumokocker i barnvaccinationsprogrammet
  - Innehåller ytterligare fem serotyper jämfört med Synflorix
- Patienter som önskar vaccineras sig efter genomgången bältros bör vänta minst 6–12 månader
  - Genomgången infektion ger naturlig boostning
  - Shingrix kan ges tidigast 1 år efter Zostavax, då i 2 doser
- Avsnittet om vaccination mot covid-19 uppdaterat med rekommendationer kring vårdos
- Delkapitlet Rekommenderade vacciner har tillkommit

[Kapitel Vacciner – Terapirekommendationer Halland](#)

Vätsketerapi och nutritionsbehandling

- Natrium- och kaliuminnehåll skiljer sig åt mellan standardlösning Glucos och Plasmalyte Glucos
  - Beakta risk för hyponatremi vid underhållsbehandling med standardlösning Glucos 100 mg/ml 40 Na 20 K
  - Beakta risk för hypokalemi vid underhållsbehandling med Plasmalyte Glucos
- Vitamin B1 finns återigen som registrerat läkemedel: Thiamine Sterop

[Kapitel Vätsketerapi och nutritionsbehandling – Terapirekommendationer Halland](#)

Äldre och läkemedel

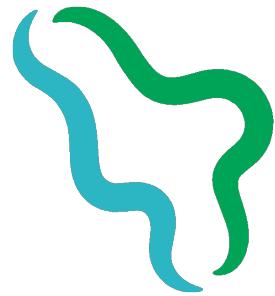
- Förtydligat termen ”sköra äldre”
- SGLT2-hämmare och glimepirid har tillkommit i Tabell 25.1 (Läkemedel som kan behöva dosjusteras, ersättas eller sättas ut vid nedsatt njurfunktion)
- Det kan vara svårt att skilja läkemedelsbiverkan från sjukdomstillstånd
  - Viktigt att ta ställning till om symtom kan vara biverkan
- En väl genomförd läkemedelsgenomgång är en aktuell läkemedelslista

[Kapitel Äldre och läkemedel – Terapirekommendationer Halland](#)

Ögonsjukdomar

- Ficortril ögonsalva rekommenderas mot biverkning vid behandling av glaukom
- Vid torra ögon är receptfria ögondroppar lika bra/bättre än receptbelagda alternativ
  - Hänvisa patienten att rådfråga apotekspersonal
- Ögonpåverkan av tyreotoxikos medför att TSH måste hållas lågt inom normalintervallet
- Vid läkning av korneal erosion rekommenderas salva med kloramfenikol

[Kapitel Ögonsjukdomar – Terapirekommendationer Halland](#)

Region Halland
Läkemedelskommittén